

ORUŽANE SNAGE AGRESORA I TO - ARMIJE R BiH

a) Vojni potencijali JNA, jačina i odnos snaga

Na bosanskohercegovačkom ratištu bile su angažovane ogromne vojne snage i materijalna sredstva. Vojne snage iz etape u etapu sistematski su narastale da bi dostigle konačne cifre. JNA je imala značajne vojne potencijale, koje je, nakon rata u R Sloveniji i R Hrvatskoj, angažovala na bosanskohercegovačkom ratištu.

Kada je u 1991. godini JNA započela rat protiv Hrvatske, posjedovala je 19.029 različitih artiljerijskih oruđa, 1.799 protivtenkovskih topova, 4.200 BsT-a, 6.400 MB-a, 1.934 oruđa teške artiljerije, 250 samohotki, 4.286 PAM/PAT-ova i 160 VBR-ova.

Poslije gubitka u opremi u R Sloveniji i RH, SRJ je imala oko 17.270 art. cijevi, što je predstavljalo značajnu silu na svjetskoj skali. Primjera radi, kopnene trupe SAD imale su 5.789; Ukrajine - 5.000; Turske – 4.178; Indije – 4.000; Italije 1.952; Francuske – 1.403; Velike Britanije 729 art. cijevi. Iza Srbije bila je, čak, i Kina, sa svojom milionskom armijom i 14.500 art. cijevi, od čega su 3.800 bili MB-i.

Najveća artiljerijska sila bila je Ruska Federacija koja je posjedovala oko 55.000 različitih art. cijevi. Prije raspada, SSSR je imao 64.000 art. cijevi, od čega 13.000 MB-a. Uzimajući sovjetsku doktrinu superiorne art. sile kao primjer, SFR Jugoslavija je onda, a SR Jugoslavija tada, uživala premoć, posjedujući veliki broj teških topova kojima su sistematski uništili određena područja Hrvatske i gotovo sve gradove i naselja u BiH u kojima nisu uspjeli uspostaviti svoju vlast. Činjenica što su Amerika i NATO oklijevali da pošalju kopnene snage u BiH, bila je, prije svega, u strahu da vazdušni udari ne bi dovoljno brzo uništili taj arsenal, a naročito zato što su se Amerikanci u Vijetnamu suočili sa svega 1.200 topova i MB-a kojima su raspolagale odbrambene snage Vijetnama.

SR Jugoslavija je svoju artiljeriju bila razmjestila duž cjelokupne teritorije nad kojom je imala nadzor: 3.000 art. cijevi u BiH, 4.000 u Crnoj Gori, a više od 10.000 u užoj Srbiji, Vojvodini i na Kosovu. Sva važnija skladišta municije i fabrike za proizvodnju oružja su predислоcirali na matični srbijanski teritorij.

SR Jugoslavija se, što je očito, pripremala za iscrpljujući rat koji bi mogao trajati godinama i u kojem bi artiljerija činila stratešku okosnicu.

Prema procjeni „Odbora za spas BiH u Americi“, objavljenoj u listu „Istina o BiH“ broj 11/godina 1, od 27.09.1994.godine, VRS je imala oko 80.000, a ARBiH oko 180.000 vojnika.

Dio bivših rumunskih nacionalista, većinom oni koji su bili u službi režima Čaušesku Nikolaja, bio je uključen u kopnene trupe VJ. Njima su se pridružili dobrovoljci Rusi, Bugari, Grci i drugi, prvenstveno iz pravoslavnog svijeta. Prisustvo ruskih pilota, koji su letjeli na MiG-ovima 21, 23-BIS i 29, zasnovano je na činjenici da su, tokom borbenih letova, presretni njihovi razgovori na maternjem jeziku,

JNA je bila izvanredno obučena armija sa dugogodišnjim ratnim iskustvom, naoružana, posebno u prijeratnom periodu, najsavremenijim borbenim sredstvima i do tada neviđenom vatrenom moći i manevarskim mogućnostima.

---

¹ Autor je doktor političkih nauka, vandredni profesor, rođen 1958. godine u Zenici. Objavio je više knjiga, naučnih i stručnih radova. Oženjen je i ima dvoje djece. Živi u Sarajevu.

Na tempo povećanja agresorskog brojnog stanja, naoružanja i ostale tehnike uticale su, prvenstveno, matične države (SRJ i RH) koje su, u želji da što prije slome bosanskohercegovačke odbrambene snage, stalno jačale svoje oružane snage.

Agresorske snage bile su savremeno naoružane i prilagođene za dejstva u BiH. U svojim sastavima imale su znatan broj tenkova. Te snage su se periodično „rotirale“, odnosno, vraćale u matične države na popunu i odmor i, u međuvremenu, zamjenjivale svježim jedinicama i dobrovoljcima „vikend ratnicima“ iz ZEZ, tako da su kroz bosanskohercegovačko ratište prošle skoro sve snage agresora, kako operativna komponenta, tako i rezerva.

Armija RBiH odgovorila je svestranim jačanjem svojih potencijala, da bi ih, uz sopstvene izvore, ratni plijen i pomoć prijateljskih država, vrlo brzo razvila u savremenu armiju, od šest korpusa kopnene vojske i snage ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane, sposobne za uspješno izvođenje strategijskih operacija, do konačnog poraza agresora i oslobođenja države.

Pomorske snage, sa ljudstvom i plovnim objektima, u BiH nisu razvijane ni u minulom ratu, a ni nakon njegovog završetka.

U toku borbi protiv agresora, branioci su razvili RV i PVO. Ovaj vid OS, kao i kopnena vojska razvijali su se relativno brzo, zahvaljujući ratnom plijenu i sopstvenim izvorima. Gubici u naoružanju i opremi, branioci su brzo nadoknađivali, kroz ratni plijen.

PVO branioca oborila je nekoliko agresorskih aviona koji su polijetali sa aerodroma u Srbiji, Crnoj Gori i Hrvatskoj, kao i sa aerodroma Zalužani kod Banja Luke. Avijacija snaga UN oborila je samo četiri aviona, koji su, u ljeto 1994. godine, poletjeli sa aerodroma kod Udbine i bombardovali fabrike u Novom Travniku i Bugojnu.

Brojni odnos odbrambenih i agresorskih snaga većinom je bio u korist agresora. Agresori su ovaj odnos mijenjali u svoju korist dovlačenjem svježih snaga i uvođenjem savremenih borbenih sredstava vrlo velike vatrene moći.

Međutim, izvori narastanja branioca, posebno ljudski i moralni, bili su neiscrpn i pred kraj rata uspostavljena je ravnoteža, što je dovelo do odlučujućih promjena i završetka rata.²

Brojni odnos, međutim, treba posmatrati i u svjetlu sljedećih bitnih elemenata stvarnog-kvalitativnog odnosa snaga:

- Živu silu ARBiH nisu činile samo vojne formacije. To je, u suštini, bio sav narod koji je primjenjivao različite oblike otpora okupatoru i izdajnicima.
- U oblasti borbene tehnike i vatrenih mogućnosti, snage ARBiH su, u uslovima inferiornosti na globalnom planu, aktiviranjem svoje namjenske proizvodnje, uspjele da stvore povoljan odnos snaga na taktičkom nivou.
- Izrazita prevlast agresorske avijacije je, nakon usvajanja Rezolucije UN broj 816 o zabrani letova, dobila drugačije značenje. Time je onemogućena realizacija načela da rat dobija onaj ko ima prevlast u vazduhu.
- Moralni činioc, (motivisanost za dugotrajan rat i savjest o odbrani svoje države), kao presudan činioc odnosa snaga u minulom ratu, bio je u punoj mjeri na strani branioca.

b) Grupisanje snaga

Grupisanje odbrambenih i agresorskih snaga bilo je uslovljeno općim ciljevima rata, strategijskim objektima i ratnim doktrinama.

VRS, VJ i njihove paravojne jedinice su glavne snage grupisali u rejonima velikih gradova, aerodroma, važnijih administrativno-političkih centara, u zahvatu glavnih

---

² Nakon završetka rata program „Opremi i obučiti“, Izjava Bijele kuće.

komunikacija i strategijskih objekata, čime su praktički bili okupirali BiH. Značajne strategijske rezerve imali su na teritoriji SRJ.

HVO, HV i njihove paravojne jedinice su glavne snage grupisali u zapadnoj Hercegovini, dolinama rijeka Neretva i Bregava, na teritorijama općina: Neum, Stolac, Čapljina, Mostar, Ljubuški, Čitluk, Livno, Posušje, Tomislavgrad, Grude, Prozor i Gornji Vakuf. Značajnije strategijske rezerve imali su na teritoriji RH.

Armija RBiH je, u skladu sa svojom koncepcijom, strategijom, operativom i taktikom odbrambenog rata, rastresitim rasporedom pokrila dio bosanskohercegovačkog ratišta, tako da su se akcije mogle izvoditi u isto vrijeme i svuda, na frontu, na bokovima i u agresorskoj pozadini. U prvoj fazi rata težište dejstava ARBiH bilo je u odbrani, a pred kraj rata na oslobođenju državnog teritorija.

c) Rukovođenje i komandovanje

Armija R BiH

Armijom R BiH rukovodilo je i komandovalo Predsjedništvo RBiH, kao njena Vrhovna komanda. Vrhovna komanda imala je Štab i Vladu, a u sastavu Vlade bilo je Ministarstvo odbrane. Na čelu svih jedinica bili su komandiri i komandanti, koji su jedini imali pravo komandovanja jedinicama, shodno principima jedinstva i subordinacije.

VRS i VJ

Ovim vojnim formacijama rukovodilo je i komandovalo Predsjedništvo SRJ, preko Generalštaba VJ, a on preko Generalštaba VRS na Palama. Ministarstvo odbrane u Beogradu je bilo pretpostavljena institucija Ministarstvu odbrane RS na Palama. Njihove jedinice bile su organizovane u korpusne, sa čime je bilo usklađeno komandovanje kopnenim snagama i avijacijom, kao i sveukupno njihovo grupisanje.

Na taktičkom nivou, imali su dosta poteškoća u komandovanju taktičkim jedinicama zbog ispresijecanosti i pokrivenosti zemljišta i načina dejstava odbrambenih snaga. Da bi riješili taj problem, osigurali su znatan broj helikoptera.

U rukovođenju i komandovanju imali su sljedeće slabosti:

- komande i jedinice, pripremi borbenih dejstava, pristupale su sa nedovoljnom tajnošću,
- oficirima je nedostajao profesionalizam i većina su bili zločinci, nisu bili u stanju da se brzo prilagođavaju iznenadnim promjenama situacije,
- bila je izražena nesrazmjerna razlika između visokog kvaliteta naoružanja i lošeg kvaliteta komandovanja, zbog čega su počinjeni genocid i brojni ratni zločini.
- vojničkom sastavu nedostajalo je poštenja, viteštva, morala, solidarnosti i fizičke izdržljivosti,
- u radu komandi i štabova, bila je prisutna površnost i pogrešna procjena borbenog morala branioca.

Ove slabosti rezultat su degradacije morala uzrokovanog i zbog straha od buduće odgovornosti pred Međunarodnim sudom za ratne zločine.

HVO i HV

Ovim snagama rukovodio je i komandovao Predsjednik Republike Hrvatske, koji je ujedno bio i Vrhovni komandant vojske. U sastavu Vlade bilo je Ministarstvo odbrane, u čijem sastavu je bio i Glavni stožer Hrvatske vojske, kome je bio potčinjen Glavni stožer HVO u Gradama.

Umjesto korpusa, HVO i HV imajli su zborna područja. Niže jedinice bile su: zdrugovi, brigade, pukovnije, bojne i satnije.

Načela rukovođenja i komandovanja u ovim formacijama bila su slična kao kod VJ i VRS.

d) Snage TO R BiH

Dana 08. aprila 1992. godine, Predsjedništvo R BiH donijelo je Uredbu o ukidanju dotadašnjeg RŠ TO SR BiH i formiranju ŠTO R BiH. Ova Uredba ima historijski značaj jer predstavlja jedan od osnova za razvoj oružanih snaga R BiH. Njom su razriješeni dužnosti dotadašnji i imenovani novi čelni ljudi. Određen je privremeni znak za pripadnike TO i regulisan sistem RiK-a. Na taj način R BiH je, prvog dana svoje nezavisnosti, ozakonila svoje oružane snage i time ispunila bitne odrednice međunarodnog ratnog prava. Narednog dana, Predsjedništvo R BiH donijelo je Odluku o objedinjavanju u sastave TO svih oružanih sastava (osim snaga JNA i MUP-a). Ovom Odlukom Predsjedništvo R BiH se odlučilo da, dbranu države i daljnji razvoj sopstvenih OS, zasniva na osnovama svojih dotadašnjih legalnih i legitimnih OS. Ovom Odlukom obavezani su svi, do tada, formirani oružani sastavi i pojedinci da se prijave najbližim okružnim ili opštinskim štabovima TO, radi prijema obilježja i stavljanja pod jedinstvenu komandu, najkasnije do 15. aprila 1992. godine.

TO SR BiH je 1985. i 1986. godine bila organizovana u 120 mirnodopskih štabova, na nivou opština, okruga i republike. Rukovodila je sa 313.000 pripadnika ratne TO, razvrstanih u 582 ratna štaba, 4.200 ratnih jedinica i 319 ustanova. Jugoslovenski prosjek angažovanja stanovništva u TO bio je ispod 5%, a u TO SR BiH 7,23%. Nakon prevladavanja velikosrpske ideologije, ocijenjeno je da dobro razvijene i opremljene TO republika mogu poslužiti republikama kao okosnica za formiranje sopstvene vojne sile, radi čega se smišljeno, planski i organizovano, počev od 1987. godine, počinje brojno smanjenje i razoružavanje TO SR BiH.

Brojnom smanjenju i, posebno razoružanju TO SR BiH, najžešće su se suprotstavila lica zaposlena u mirnodopskim štabovima TO, zbog čega su, 1991. i početkom 1992. godine, sa dužnosti smijenjena 64 komandanta TO. Zahvaljujući ispoljenom patriotizmu, upornosti i odlučnosti pripadnika TO, dijelu ŠTO je vraćeno naoružanje (OpŠTO Jajce i OkŠTO Bihać). Početkom agresije dio naoružanja došao je u posjed pripadnika OkŠTO Zenica i Tuzla, te OpŠTO Visoko, Kakanj, Travnik i dr.

TO SR BiH bila je jedina legalna i legitimna vojna sila, koja je imala svoj kontinuitet i bila usklađena sa ustavom SFRJ i SR BiH. Obzirom da je organizovana i opremana sredstvima radnih ljudi i građana BiH ona je imala povjerenje naroda. Bez obzira na njenu razgradnju u zadnjim godinama, početkom rata raspolagala je sa velikim brojem vojno-stručnih i rukovodnih kadrova. Zbog svega toga u svoje sastave za kratko vrijeme mogla je primiti vojno sposobno stanovništvo i transformisati se u ARBiH.

e) Struktura i brojnost OS SFRJ (OS = JNA + TO) u miru i ratu

Ljudstvo JNA: u miru 180.000 (15%), u ratu + 1.200.000 (85%).

Ljudstvo TO: u miru oko 1.000 (2%, samo komande za razvoj ratnih jedinica) + 1.200.000 (98%) od toga: TO Slovenije 110.000; TO Hrvatske 230.000; TO BiH 270.000; TO Crne Gore 40.000; TO Makedonije 60.000; TO Srbije 300.000; TO Vojvodine 60.000; TO Kosova 130.000 (postojala je samo na papiru, jer je, nakon demonstracija, u proljeće 1991. godine, bila razoružana, a oružje odvezeno u Srbiju, Srbima i Crnogorcima na Kosovu – oko 12% stanovništva, oružje je bilo ostavljeno ili su kasnije naoružavani paralelnim izvaninstitucionalnim kanalima).

OS SFRJ ukupno u ratu (s mobilizacijom 8%): 2.400.000, od čega 550.000 u namjenskoj proizvodnji i logistici, a ostatak u borbenim jedinicama.

Kopnena vojska (KoV)

Sastav: Sedamnaest korpusa, 1. gardijska divizija (Beograd), 63. padobranska brigada (Niš) kao samostalne jedinice Generalštaba; teško naoružanje 2.100 tenkova, 1.000 oklopnih transportera, 8.000 artiljerijskih oruđa i 1.300 protivoklopnih raketnih oruđa.

Jugoslovenska ratna mornarica (JRM)

Sastav i sredstva: brigada torpednih čamaca (14), brigada raketnih čamaca i raketnih topovnjača (16), brigada patrolnih brodova (4), divizion minolovaca (9), brigada podmornica (11), odred pomorskih diverzanata i tri brigade mornaričke pješadije.

Ratno vazduhoplovstvo i protiv-avionska odbrana (RV i PVO)

Sastav: 5. korpus (Zagreb), 1. korpus (Beograd), 3. korpus (Skoplje), 512 borbenih aviona, 104 transportna aviona, 152 helikoptera, 118 ostalih aviona, 5.100 protivavionskih topova i 2.800 protiv-avionskih raketnih oruđa.

Nacionalna struktura oficirskog kadra

- Srbi (63,2%, index odstupanja +51%)
- Crnogorci (6,2%, + 148%)
- Makedonci (6,3%, +8%)
- Hrvati (12,6%, - 53%)
- Slovenci (2,8%, - 66%)
- Muslimani (2,4%, - 78%)
- Jugoslaveni (3,6%, + 45%)
- Albanci (0,6%, - 91%)
- Mađari (0,7%, - 70%)
- Ostali (1,6%, - 52%)

Najveći nesklad bio je od 1986.do 1990. godine – nakon Memoranduma SANU i preformiranja OS SFRJ, kada je udio Srba u oficirskom kadru prešao 70%.

Aktivnosti na pretvaranju JNA u srpsko-crnogorsku imeprijalnu silu

- Struktarno je učiniti što više srpsko-crnogorskom, a što manje vojskom ostalih naroda;
- Infrastrukturu prilagoditi razmještaju i upotrebi snaga prema planu izbijanja na „zapadnu srpsku granicu“;
- Organizacijski prilagoditi snage za pacifikaciju prostora, prije objavljivanja srpskog političkog cilja;
- Operativnu upotrebu snaga provjeriti u uslovima „vanrednih prilika“, a sve maskirati pod opštom agresijom NATO-a;
- U provođenju plana naglašavati i prikazivati jugoslavensku opciju, čekati da „unutrašnji neprijatelj“ prvi napadne, a onda ga poraziti i
- Preoblikovati JNA u nekoliko srpskih vojski s naglaskom na odbrani ugroženosti srpskog naroda.

Ova preformacija izvedena je kroz:

1. Reorganizaciju 1985.-1987. godine (ukidanje armija, divizija i pukova, a umjesto njih formiraju se vojne oblasti, korpusi i brigade). Prva i Treća vojna oblast, kao i Vojno-pomorska oblast obuhvatale su prostor SFRJ do linije Karlobag - Karlovac – Virovitica , što se poklapa sa prostorom zamišljene velike Srbije.
2. Strategiju opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, koju je, 20. maja 1987. godine, usvojilo Predsjedništvo SFRJ.

Do 1985. godine svaka SR imala je „svoju“ armiju, čiji su komandanti bili, najčešće, iz tih SR. Nova podjela zanemarila je ovaj princip. Operativni razvoj OS vršen je prema planovima upotrebe za vanredne prilike. Na ključne komandne položaje, postavljeni su oficiri s naglašenim opredjeljenjem za velikosrpsku ideju. Uvježbavanje jedinica vršeno je prema doktrini „bitke u prostoru“. Preformacija OS SFRJ 1985.-1987. godine, strateški je obrazložena angažovanjem u vanrednim prilikama i „sprječavanjem međunacionalnih sukoba“.

Strategijska zamisao za agresiju i formiranje „Velike Srbije“

Preovladavajuća vojna strategija odnosila se na osvajanje teritorija i iseljavanje nesrpskog stanovništva. Ova vojna strategija imala je: teorijsko utemeljenje u „bitki u prostoru“ i „udaru s distance“; organizacijsko utemeljenje u reorganizaciji JNA 1986. godine, kada su stvorene vojne oblasti i vježbovno utemeljenje: ratni plan (S-2), KŠRV „Romanija“.

Osnovna zamisao ratnog plana S-2 i KŠRV „Romanija“ uvježbavana je 1986, 1987, 1988, 1989 i 1990. godine. KŠRV „Romanija“ karakteriše sveobuhvatnost jedinstvenog plana za agresiju na BiH. Na ovim KŠRV, ustvari, vježban je scenarij za agresiju na BiH. Tadašnji Savezni sekretar za narodnu odbranu, general armije Veljko Kadrijević, izjavio je da „bez Jugoslavije neće biti nikakve države BiH“.

Taktika napada

1. Uspostavljanje baza,
2. Napad na naselja s većinskim nesrpskim stanovništvom,
3. Nadmoć najmanje 2:1,
4. Podrška artiljerije, oko 10 km u zaleđu s dvostrukom ulogom: vatrena podrška napadu i djelovanje u funkciji razaranja i panike,
5. Logistika, kamioni i helikopteri.

Osnovno angažovanje srpsko-crnogorskih jedinica bilo je uništiti nesrpsko stanovništvo, koristeći zastrašivanje, progon, ubijanje i masakr.

Operativni razvoj JNA za prvu fazu rata u BiH

Od januara do marta 1992. godine na prostoru BiH formirani su i djelovali sljedeći korpusi: 4.K - Sarajevo (komandant general major Vojislav Đurđević, NŠ Ante Karanušić), 5.K – Banja Luka (komandant general major Vladimir Vuković, NŠ general major Momir Talić), 9.K – Kupres, Glamoč, Grahovo (komandant general major Sava Kovačević, od marta do aprila ovo je Kninski korpus u kojem je NŠ general major Ratko Mladić), 10.K – Bihać, Zapadna Bosna (komandant general major Špiro Ninković, NŠ pukovnik Grujo Borić), 13.K – Bileća, Hercegovina (komandant general major Momčilo Perišić, NŠ general major Branko Stanković) i 17.K – Tuzla (general potpukovnik Sava Janković, NŠ general major Rajko

Lapčić). OG-Trebinje formirana je 1991. godine. Njeni komandanti bili su generali: Aleksandar Ružinovski, Radomir Eremija, Pavle Strugar i Ratomir Damjanović.

Operativni razvoj JNA januar – april 1992.

1. VO (12.K – Novi Sad, 24.K – Krajina, 17. K – Tuzla, Gardijska divizija i OG Beograd)..
2. VO (5.K – Banjaluka, 10.K – Bihać, 4.K – Sarajevo, 9.K – Knin).
3. VO (21.K – Niš, 20.K – Leskovac, 52.K – Priština).
4. VO (2.K – Podgorica, 13.K – Bileća, 37.K – Užice, OG Trebinje).

Jačina i operativno komandaovanje snagama JNA u BiH

Ukupna jačina (2.VO, 4.VO, 1.VO): 83.000 vojnika, 460 – 500 tenkova, 400 – 420 oklopnih transportera i 950 – 1.000 topova).

Komandna struktura: Srbi 92,6%, Crnogorci 7%, Ostali 0,4%.

Sistem komandovanja snagama JNA u BiH u prvoj fazi rata (mart – april)

- SSNO/GŠ OS – general armije Veljko Kadijević i general pukovnik Blagoje Adžić,
- 2. VO – general pukovnik Milutin Kukanjac i NŠ general potpukovnik Dobrašin Prašević i komandanti 4.K, 5.K, 9.K i 10.K,
- 1. VO i komandant 17.K,
- 4. VO i komandanti 13.K i 37.K (predislociran u Nevesinje) i OG-Trebinje.

Nakon ostavke (smjene) generala armije Veljka Kadijevića, dužnost Saveznog sekretara za narodnu odbranu, formalno je preuzeo general pukovnik Blagoje Adžić. Vidljivo je da su komandantu 2. VO, koji je, ujedno, bio i komandant svih snaga u BiH, bile podređene jedinice 4., 9., 10. i 13.K.

Prilike u BiH od maja 1992. godine

Naredbu o formiranju VRS potpisao je general pukovnik Blagoje Adžić 10. maja 1992. godine. U naredbi piše: „Formira se Glavni štab VRS u sljedećem sastavu: komandant general potpukovnik Ratko Mladić, NŠ general major Manojlo Milovanović, pomoćnik za moral i informisanje general major Milan Gvero, pomoćnik za pozadinu general major Đorđe Đukić, načelnik bezbjednosti pukovnik Zdravko Tolimir i načelnik za mobilizaciju pukovnik Mićo Grubor“.

Nakon samo deklarativnog povlačenja JNA iz BiH, sistem komandovanja, postavljanja na dužnost, unaprjeđenja, naknada, te planiranja snaga ostao je isključivo u nadležnosti GŠ VJ.

U toku druge faze rata u BiH (1992.-1993.) ukupna jačina agresorskih snaga iznosila je: 135.000 vojnika, 550 tenkova, 430 oklopnih transportera i preko 1.300 topova.

Prilog: Tabela 1. Pregled vojnih potencijala JNA

Ukupni potencijali srbijanskog naoružanja na teritoriji Srbije, C. Gore i BiH (podaci iz jula 1992.)				
VRSTA ORUŽJA		BROJ (kom)	PROIZVODNI STATUS	REZERVE MUNICIJE
1		2	3	4
Puške (pješ. naoruž.)	Automatske i poluautomatske puške	2.000.000	pojačana proizvodnja	za 5 godina
	Puškomitraljezi	600.000	nastavljena proizvodnja	za 3 godine
	Mitraljezi	25.000	nastavljena proizvodnja	za 18 mjeseci
MB, RB i POVR	RB za jednokratnu upotrebu	200.000	pojačana proizvodnja	za 12 mjeseci
	RB za višekratnu upotrebu	4.000	pojačana proizvodnja	za 12 mjeseci
	Vođeni protivtenkovski projektili „maljutka“ 9K11	1.500	nastavljena proizvodnja	za 6 mjeseci
	Protivtenkovski RB i MB	2.000	pojačana proizvodnja	za 10 mjeseci
	Minobacači (MB)	5.600	nastavljena proizvodnja	za 3 godine (mjesečna proizvodnja oko 5.000 granata)
Topovi	Bestrajni topovi (BST)	4.000	nastavljena	za 2 do 3 godine
	PAM-ovi i PAT-ovi	3.900	nastavljena	za 15 do 18 mjeseci
	Teška artiljerija	3.400	nastavljena	za 2 godine
	Samohotke	200	nastavljena	za 12 mjeseci
	VBR-ovi	150	nastavljena	600.000 kom, 125 mm i 252 mm-skih raketa
Tenkovi	800 – 900	obustavljena proizvodnja	100, 125mm-skih granata za 10 godina	
Oklopni transporter (naoružani)	738	djelimično nastavljena proizvodnja	„Maljutke“, laki top i mitraljezi	
Avioni operativni	180	obustavljena proizvodnja dijelova	konvencionalnih kasetnih bombi za 8 – 10 mjeseci	
Helikopteri (borbeni i transportni)	150 „gazela“ i MI-8	obustavljena proizvodnja	protivtenkovski navođeni projektili	
„Zemlja-zemlja“ (Luna) i projektili srednjeg dometa	50 – 60 lansera	poboljšana		
Gorivo		embargo na snadbijevanje	usklađeno za 3 mjeseca intenzivne borbe	
„Vazduh-vazduh“ (avionski) projektili	600	servisi, modifikacije		
Vazduh-zemlja“ (avionski) projektili	400			
„Zemlja-vazduh“ (protivavionski) projektili	200 lansera	poboljšana	500 – 600 komada	
Fregate i korvete	4		svi brodovi, projektili, municija, u Boko-Kotorskom zaljevu	
Raketni – torpedni čamci	60	obustavljena proizvodnja		
Mino-polagači	8 – 10 operat.	obustavljena proizvodnja		
Amfibijska vozila (plovila)	40	obustavljena proizvodnja		
Podmornice	5	obustavljena proizvodnja		
Mini-podmornice	6	obustavljena proizvodnja	svi brodovi, projektili, municija, u Boko-Kotorskom zaljevu	
Pomorski helikopteri	16		heliodrom u Tivtu	

Tabela 1: Pregled vojnih potencijala JNA³

³ Stanje i broj naoružanja zasnovani su na osnovi zvaničnih izvora V. Britanije, SAD, Francuske, Njemačke, Austrije, Italije i Švedske. Moguća odstupanja u promjenama su: do plus – minus 2% (prim. Dž.N.).